

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№10
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 322 sahifa,
3-oktyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

The Use of Innovative Pedagogical Technologies in the Development of Critical Thinking	16
<i>Gulnar Atakhanova Orinbaevna</i>	
Current Aspects of Designing and Implementing Extracurricular Educational Activities at the Primary General Education Level.....	20
<i>Amankosova Dinara Gabitovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyachi shaxsiyati va kasbiy mahorati shakllanishining nazariy asoslari....	24
<i>Axmadaliyeva Moxlaroy To'xtapolatovna</i>	
Pedagogical Model and Stages of Teaching Subjects Through a Project-Based Approach	28
<i>Bannayev Qosimjon</i>	
Lotin tili va zamonaviy tibbiy terminologiya: tarixi, vazifasi va amaliy ahamiyati	31
<i>Eshmurodova Shirin Oybekovna</i>	
Motor alaliyaning nonutqiy simptomatikasi	34
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Talabalar etnomadaniy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari	38
<i>Isomiddinov Asliddin Baxriddin o'g'li</i>	
Texnologiya darslarida o'quvchilarning texnik savodxonligini robototexnika elementlari asosida rivojlantirish.....	41
<i>Jabborova Umida</i>	
Fizika fanini mutaxassislik fanlari integratsiyasi asosida o'qitishda bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	45
<i>Xayrullayev Asliddin Isatullayevich</i>	
Talaba tomonidan mutaxassislik tilini o'zlashtirishda monologik nutqni o'rgatishning samarali usullari masalasi haqida.....	51
<i>Karimov N. M.</i>	
Zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashda kasbiy motiv va motivatsiyaning o'rni	54
<i>Melikova Einora Shuxratovna</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashda pragmatik kompetensiyaning roli.....	58
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
O'quvchilarda iqtisodiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik strategiyalari	62
<i>Nishonova Dilafuz</i>	
Computer-Based Formative Assessment: Advantages and Challenges in Teaching English to High School Students	66
<i>Obidjonova Shokhista Bakhtiyorovna</i>	
Metata'lim texnologiyalari asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislari tayyorlash tizimini takomillashtirish.....	70
<i>O'rolboyeva Durdona Sayfiddin qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi darslarning an'anaviy darslarga nisbatan samaradorligini qiyosiy tahlil qilish.....	73
<i>Rasulev Bobirjan Atxamovich</i>	
Pedagogik faoliyatda pedagogning kasbiy taraqqiyoti motivatsiyasining psixologik xususiyatlari	78
<i>Rustamova Surayyo Shaxobiddinovna</i>	
Innovatsion kompetentlik tushunchasi va uning ilmiy-pedagogik asoslari.....	84
<i>Soliyev Eliyor Ravshan o'g'li</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar eshituv idrokini o'yinlar yordamida rivojlantirishning samarali usullari	88
<i>Xalilova Shahnoza</i>	
Zamonaviy ta'limda kommunikativ kompetensiyaning o'rni va ahamiyati.....	92
<i>Yaqubova Nigoraxon Ibrohimjon qizi</i>	
Soliq yuki – mamlakat soliq soliq tizimining asosiy mezonidir	97
<i>Suyunov Otabek Shuxrat o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va takomillashtirish yo'llari	101
<i>Ibodova Sarvinoz Sayfilloyevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida hospital pedagogika fanini o'qitishning dolzarb masalalari va uning uslubiy ta'minoti	106
<i>Inogamova Dilfuza Rahmatullaevna</i>	

Chizma geometriya va kompyuter grafikasi: an'anaviy fan va zamonaviy texnologiyaning uyg'unlashuvi .	111
Raximov A. M., Tairova N. S., Sabirova D. U., Xasanova S. T., Tashpulatov R. X.	
Геймификация в обучении английскому языку на начальном этапе обучения	114
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Talabalarda tanqidiy va evristik fikrlashni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	117
Adjiev Nayrullo Nazrulloevich	
Konstruktiv yondashuv asosida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish metodikasi.....	122
Amirullayeva Barno Abdulhaqovna	
Kimyo o'qitishda o'quvchilarning ijodiy faoliyatini shakllantirishning tajriba-sinov natijalari.....	126
Artiqov Maqsud Bahodirovich, Babanazarova Ayzada Omirbaevna	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni bilingvist sifatida shakllantirishda til o'rganish ko'nikmalari va kompetentsiyalarining rivojlanishi	131
Axmadjonova Gulira'no Muxtorjon qizi	
Talabalarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishda kooperativ ta'limning metodik yondashuvlari.....	135
Botiraliyeva Gulobar Mahamadismoil qizi	
Talabalarni intellektual faoliyatga tayyorlashda ijtimoiy sherikchilikning pedagogik va metodik asoslari	139
Dilbarjonov Avazbek Ravshanbek o'g'li	
Teacher-Centered and Child-Centered Methods in Early Childhood Education: Insights From Finland and Uzbekistan	143
Djaparova Gulnoza	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Metodik mahorat kuni" va "Metodik mahorat soati"ni tashkil etish	150
Do'stov Davron Zulhaydarovich	
Theoretical, Methodological, and Practical Factors of Differentiated Education	155
Ergash Shonazarovich Khasanov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini rivojlantirishda kognitiv yondoshuv	160
Gulbahor Xamidova	
Mustaqil ta'lim – mustahkam bilim.....	164
Halima Shukurova Sunatullayevna	
Integrating Google Classroom and Project-Based Learning for Enhanced Synchronous and Asynchronous Education.....	168
Inomkhojaeva Shodiyakhon Abdukodirkhoja qizi	
O'quvchilarning innovatsion fikrlash ko'nikmalarini takomillashtirishning nazariy asoslari.....	174
Mamadaliyev Axadjon G'aniboyevich	
Hududiy rivojlanishda innovatsion yondashuvlarni strategik boshqaruvga integratsiya qilish yo'llari.....	177
Mo'minov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
O'rta yoshdagi ayollarda harakat faoliyatini rivojlantirishda milliy o'yinlarning pedagogik ahamiyati	184
Mustafoev Sherali	
Pedagogical and Psychological Foundations of Developing Higher-Order Thinking Skills in Students.....	188
Nasimova Zarina Isomiddin kizi	
Pedagogik ijodkorlikning kasbiy professionallikda namoyon bo'lish xususiyatlari.....	193
Numonova Dildor Umurzoqovna	
Ko'zi oqiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini o'rganishning nazariy asoslari	196
Qarshiboyev Asliddin	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish masalalari.....	200
Qilichova Marxabo Xudayqulovna	
The Transformation of Existential Thought in British Literature: Iris Murdoch's Philosophical Humanism and the Reinterpretation of Freedom	204
Rahmonqulova Zarnigor Nasimjon qizi	
Sportchilarning elektron platformalardan foydalanishning metodik tahlili	209
Saydullayev Zafar Erkinovich	
Adabiy ta'limda estetik tarbiya	216
Sharipov Elmurod Sa'dulla o'g'li	
O'qituvchi-trenerning ko'p qirrali kasbiy-pedagogik funksiyalari	220
Sulaymonov Jaxongir Solijonovich	
Uzluksiz kasbiy rivojlanishda art-pedagogikaning o'qituvchilar hissiy farovonligiga ta'siri	223
Suvanova Kamola Raimqul qizi	

Raqamlashtirish muhitida umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirish	226
<i>Xamidova Komila Maxmudovna</i>	
Oliy ta'limda kvest texnologiyasi yordamida fizika fanining murakkab tushunchalarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish metodikasi.....	231
<i>Yo'ichiyev Shaxriyor Xusanovich, O'rinboyeva Kumushoy Sultonbek qizi</i>	
Совершенствование профессиональных компетенций будущих инженеров на основе интегративного подхода	235
<i>Умарова Гулчехра Абитовна</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning aqliy qobiliyatining psixologik xususiyatlari	238
<i>Alanazarova Sholpan Artikbaevna, Artiqbaeva Miyassar Jumanazarovna</i>	
Biologiya ta'limida innovatsion metodlarni joriy etishda ta'lim menejmentining roli	241
<i>Allayorova Maloxat Normaxmat qizi</i>	
Integrating Innovative Technologies for the Enhancement of Speech and Communication Skills Among Learners With Intellectual Disabilities in Uzbekistan: Pedagogical Approaches and Developmental Outcomes	244
<i>Donisheva Gulruy Akhrorkulovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilar o'qish savodxonligini rivojlantirishga metodik jihatdan tayyorlash	247
<i>Doniyarov Mavlonbek Arabovich</i>	
Kimyoviy birikmalarda bog'lar sonini hisoblashning yangi matematik usullari	252
<i>Ergashev Vahob Ergashevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	257
<i>G'aniyeva Maftuna Abduaziz qizi</i>	
Pedagogika oliy o'quv yurtlarida steam fanlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitishning metodik asoslari	261
<i>Jamolova Sitara Muzaffar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematik tafakkurini rivojlantirishda didaktik o'yinlar va interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligi	264
<i>Mamadiyrov Jamol</i>	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalar mustaqil faoliyatini rivojlantirishda pedagogik yondashuvlar	268
<i>Mamayusupova Nafisa Abdulatifovna</i>	
Para yengil atletikachilarda nayza uloqtirish texnikasini takomillashtirish uslubiyati	271
<i>Qiyomova Shohsanam Yarash qizi</i>	
Difficulties in Enhancing Communicativeness of Pre-Service English Teachers	275
<i>Kurbonova Maftuna Fakhriddinovna, Mirzayeva Gulshan Azamatovna</i>	
Principles of Teaching Basic Foreign Language Skills (EFL)	278
<i>Samandarova Gulsara Ismatilloevna</i>	
O'quvchilarning innovatsion ta'lim muhitida tayanch kompetensiyalarini shakllantirishning dolzarbligi	282
<i>Toshpulatova Farida Radjabovna</i>	
Корпоративная культура педагогов и внутренняя стабильность ДОО	286
<i>Буранова Шохноза Абдуразаковна</i>	
Развивать личностные качества учащихся на уроках географии	290
<i>Шадиева Нигора Шариповна</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida oliy ta'lim sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar	295
<i>Baytileuova Gulnaz Quralbay qizi</i>	
Yangi avlod pedagoglarini tayyorlash: kompetensiyalar va qadriyatlarining roli	298
<i>Ro'ziboyeva Ma'mura Abdunabiyevna</i>	
Astronomiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvdan foydalanib o'qitishning ta'lim tizimidagi o'rni	301
<i>Barakayeva Sarvinoz To'liqunovna</i>	
Alohida e'tiborga muhtoj bolalar bilan ishlashda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash	305
<i>Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Namozova Sevinch Asqar qizi</i>	
Ma'naviy-axloqiy sifatlarni tarbiyalashda pedagogik qadriyatlarining ustuvorligi	310
<i>Jumayeva Gulnara Tursunpulatovna</i>	
Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarini maqsadli boshqarishga tayyorlashning nazariy asoslari	314
<i>Mahmudova Zulfiya Xomitovna</i>	
Pedagogical Methodology Improve Students' Professional Mobility in Acquisition of Specialty	319
<i>Khidirova Muhabbat Murodillayevna</i>	

PEDAGOGIK IJODKORLIKNING KASBIY PROFESSIONALLIKDA NAMOYON BO'LISH XUSUSIYATLARI

Numonova Dildor Umurzoqovna
NDU Pedagogika kafedrası f.f.d, dotsent

Annotatsiya: Ushbu maqola pedagogik ijodkorlikning zamonaviy ta'lim ob'ekti mazmunini sezilarli darajada boyitishga hamda o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishga qaratilgan bo'lib, bugungi kunda u oliy o'quv yurtlari bitiruvchilarini tayyorlash sifati mezoni sifatida xizmat qilmoqda. Kasbiy vakolatlarga qo'yiladigan konseptual talablarning mohiyati kasbiy faoliyat va umuman hayot samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarni kengaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: "yangi tipdagi o'qituvchi", kompetensiya, "o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi", progressiv dinamik o'zgarish, professionallik, pedagogik faoliyat, malaka, konseptual asoslar.

Abstract: This article is aimed at significantly enriching the content of the modern educational object of pedagogical creativity and developing the teacher's professional competence, which today serves as a criterion for assessing the quality of higher education graduates' training. The essence of the conceptual requirements for professional competences contributes to expanding the knowledge, skills, and abilities necessary to enhance the effectiveness of professional and personal activities.

Key words: "new-type teacher", competence, "professional competence of the teacher", progressive dynamic change, professionalism, pedagogical activity, qualification, conceptual foundations.

Аннотация: Статья направлена на существенное обогащение содержания современного образовательного объекта педагогического творчества и формирование профессиональной компетентности учителя, которая сегодня выступает критерием качества подготовки выпускников высших учебных заведений. Сущность концептуальных требований к профессиональным компетенциям способствует расширению знаний, умений и навыков, необходимых для повышения эффективности профессиональной деятельности и жизнедеятельности в целом.

Ключевые слова: "Учитель нового типа", компетентность, "профессиональная компетентность учителя", прогрессивные динамические изменения, профессионализм, педагогическая деятельность, квалификация, концептуальные основы.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimini sezilarli darajada boyitgan innovatsion rivojlanishlardan biri bu "o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi" bo'lib, u bugungi kunda oliy o'quv yurtlari bitiruvchilarini tayyorlash sifatining muhim mezonlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Kasbiy kompetensiyaga qo'yiladigan konseptual talablarning mohiyati kasbiy faoliyat va umuman hayot samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarni kengaytirishga qaratilgan. Ushbu toifani pedagogik tizimga kiritish zarurati, o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi "yangi tip" o'qituvchiga qo'yiladigan talablarni aniq, ixcham va har tomonlama ifodalab berish imkonini yaratganligi bilan izohlanadi.

O'qituvchining kasbiy kompetensiyasining o'ziga xos xususiyatlaridan biri – bu ijtimoiy o'zgarishlarda shaxsning faol sub'ekt sifatidagi rolini kuchaytirish hamda jarayonlarning dinamikasini va ularning borishiga ta'sir ko'rsatish imkoniyatini anglash qobiliyatini rivojlantirishdir. Mahalliy fan sohasida "o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi" atamasining paydo bo'lishi 1980-yillarga to'g'ri keladi. 1997-yilda birinchi marotaba shaxsning ta'lim tizimidagi manfaatlari normativ-huquqiy hujjat – O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni¹ bilan birinchi o'ringa qo'yildi. Bu holat mutaxassislarning umumiy va kasbiy tayyorgarligi o'rtasidagi uzviy bog'liqlikka e'tibor qaratdi hamda ushbu xususiyatlarni birlashtiruvchi yagona atamani joriy etish zarura-

1 <https://lex.uz/docs/-5013007>

tini tug'dirdi. Shu bilan birga, ijtimoiy-iqtisodiy va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan hozirgi davrda bilimlar yangi mazmun kasb eta boshladi: o'qituvchining kasbiy faoliyati yuqori darajadagi harakatchanlikni, moslashuvchanlikni, pedagogik faoliyatni ijodkorlik bilan amalga oshirishga tayyorlikni, shuningdek umumiy va kasbiy madaniyatni uzluksiz ravishda oshirib borishni talab etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur mavzuni yoritishda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, Prezident Sh. Mirziyoyevning asarlari, hamda 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston Taraqqiyot strategiyasi muhim manbalar sifatida asos qilib olingan. Shuningdek, Muslimov N.A.ning "Kasb ta'limi o'qituvchilarini kasbiy shakllantirishning nazariy-metodik asoslari" nomli o'quv-metodik qo'llanmasidan foydalanilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda tizimli tahlil, manbalar va ma'lumotlarni qiyosiy o'rganish, tarixiy-ilmiy natijalarni tahlil qilish, shuningdek zamonaviy pedagogik masalalarni aniqlash va ularga obyektiv yondashuv asosida ilmiy xulosa hamda tavsiyalar ishlab chiqish metodlari qo'llanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda kasb-hunar pedagogik ta'limini rivojlantirishning hozirgi bosqichida olimlarning "o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi" atamasiga diqqat bilan e'tibor qaratishi kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish va jahon standartlarining mutlaqo yangi darajasiga erishish uchun milliy ta'limni rivojlantirish zarurati bilan bog'liq. Ushbu davrda o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi quyidagilarda ko'rib chiqiladi: o'qituvchi shaxsini kasbiy mutaxassis sifatida rivojlantirish (O.M. Atlasova, L.A. Basharina, Ye.V. Vardanyan, G.I. Zaxarova va boshqalar), o'qituvchilarning axborot tayyorgarligi (D.V. Golubin, T.V. Dobudko, A.V. Dobudko, N.V. Kisel va boshqalar), o'qituvchining kasbiy kompetensiyasining psixologik-pedagogik turlari (M.N. Karapetova, M.I. Lukyanova, Ye.V. Popova, T.A. Tsaregorodtseva va boshqalar).

Oliy ta'lim tizimida ta'limga yangi yondashuvlar, bilimlarning yangi tarmoqlari (akmeologiya, aksiologiya va boshqalar) paydo bo'lishi faqat shu davrning ayrim tadqiqotlarida aks etadi (N.F. Vishnyakova, 1998). 2004-2006-yillardagi tadqiqotlar yangiliklarga boy bo'lib, o'qituvchining kasbiy kompetensiyasining umumiy ilmiy va nazariy qoidalari ko'rib chiqilgan, uning mohiyati, mazmuni va tuzilishi, shakllanish shartlari aniqlangan. Bu Rossiyada o'sha paytda pedagogik ta'limni rivojlantirish tendensiyalarining asosiy oqimida muhim ahamiyatga ega bo'lgan. Bu quyidagilarni anglatadi: oliy ma'lumotga ega bo'lish o'qituvchilik kasbini egallashning shartiga aylanishi, psixologik-pedagogik tayyorgarlikni kuchaytirish (bu davrda bir qator olimlarning psixologik hamda psixologik-pedagogik kompetensiya turlariga e'tiborining kuchayishi bilan namoyon bo'lgan), o'qituvchilik kasbi doirasida turli ixtisoslashuvlarning shakllanishi va pedagog kadrlarning malakasini oshirish tizimini takomillashtirish.

Yuqoridagi barcha omillar o'qituvchining kasbiy malakasini pedagogik kasbiylik va mahorat bilan chambarchas bog'liq holda ko'rib chiqishni belgilab berdi. 2003-yildan boshlab ta'lim sifati muammosini o'rganish (umumiy, kasb-hunar va aspirantura ta'limi) sharoitida "kompetensiya" atamasi tobora keng qo'llanila boshlandi. Shunday qilib, 2003-yildan 2006-yilgacha bo'lgan davrda zamonaviy rus olimlari o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasi kontsepsiyasini sezilarli darajada boyitib, kundalik hayotga "kompetensiya"dan ko'plab hosilalarni – "kompetensiya yondashuvi", "kompetensiya paradigmasi", "vakolat modeli", "asosiy vakolatlar" va boshqalarni kiritdilar.

Ichki pedagogikada o'qituvchining kasbiy malakasini shakllantirish kontsepsiyasini ishlab chiqishning ushbu davrini tavsiflar ekan, 2003-yil sentyabr oyida Bolonya deklaratsiyasining imzolanishi Rossiya uchun yangi maqsad – Yevropaning yagona oliy ta'lim zonasini yaratish, Yevropada yuqori malakali yagona mehnat bozorini shakllantirish, talabalar va o'qituvchilar harakatchanligini oshirish, ta'lim mazmunini uyg'unlashtirish, muassasalar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, integratsiyalashgan ta'lim dasturlaridan foydalanish, kadrlar tayyorlash hamda tadqiqot va ishlanmalarni rivojlantirish orqali "Yevropa ta'lim makoni" kontsepsiyasini shakllantirishni ko'zda tutgan edi. Bu esa davlat ta'lim siyosatining ko'plab yo'nalishlarini qayta ko'rib chiqishni, eng avvalo, ish beruvchilar va bozor talablaridan qat'i nazar, mutaxassislarni tayyorlashning universitet ichki mezonlarini yangicha yondashuvda belgilashni talab qildi.

Shunday qilib, yangi asr boshidan boshlab o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish jarayoni umuman ta'lim sifatini va xususan kasb-hunar pedagogik ta'lim sifatini yaxshilash sharoitida ko'rib chiqilmoqda. 1993-yildan 2020-yilgacha bo'lgan davrda o'rganilayotgan hodisani shakllantirish muammosi bo'yicha bilimlarning sezilarli darajada oshgani kuzatildi. Agar 1990-yillarda o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi olimlarning asarlarida pedagogik tayyorgarlik sifatini oshirish nuqtayi nazaridan ko'rib chiqilgan bo'lsa

(O.S. Grischechko, N.V. Kuzmina, V.I. Kiktev, V.Ya. Sinenko va boshqalar), XXI asr boshlarida rossiyalik olimlar ushbu ta'riflarni o'rganish va taqqoslash, universitetdan keyingi davrda o'qituvchining kasbiy rivojlanishini tahlil qilish asosida o'qituvchining kasbiy mahorati hamda malakasini shakllantirishda innovatsion texnologiyalarning o'zaro ta'sirini o'rganish orqali ushbu yo'nalishni kengaytirdilar (G.S. Vyalikova, L.K. Grebenkina, K.M. Levitan, L.I. Lutsenko, A.K. Markova, A.P. Sitnik va boshqalar). Demak, o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish kontseptsiyasini ishlab chiqish, umuman olganda, jahon va mahalliy ta'lim makonidagi mavjud tendensiyalar sharoitida tahlil qilinayotgan hodisaning mazmuniy, protsessual va texnologik jihatlaridagi progressiv dinamik o'zgarish sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu tendensiyalardan biri davlat siyosati va ilmiy yondashuvning umumiy hamda kasb-hunar ta'limi sifatini oshirishga yo'naltirilganligidir. O'qituvchining kasbiy kompetensiyasi esa hozirgi kunda kasbiy mahoratning yetakchi belgisi sifatida e'tirof etiladi. [8]

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, kompetentlikni shakllantirish bosqichma-bosqich va uzluksiz kechadigan jarayondir. U oliy ta'lim muassasasida boshlanib, ish joyida tajribali ustozlar nazorati ostida davom etadi. Shuni unutmaslik kerakki, yuqori kasbiy kompetentlik nafaqat bilim darajasi, balki xodimning amaliy ko'nikmalari, tajribasi hamda shaxsiy fazilatlar bilan belgilanadi. Mamlakatimizda ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning natijadorligi, avvalo o'qituvchining jamiyatda dahldorlik hissining shakllanganligi, kommunikativlik, axborot bilan ishlash hamda o'zini doimiy ravishda rivojlantirish kompetensiyalariga egaligi bilan aniqlanadi.

Bugungi kunga qadar boshlang'ich ta'lim bo'yicha metodik adabiyotlarda yagona tizimga birlashtirilgan, ta'lim faoliyatining murakkab, yaxlit va fanlararo integratsiyalashgan turlari hamda ularning xususiyatlariga oid aniq ta'rif mavjud emas. Shu bois, integratsiyalashgan o'qitish usulini o'quv faoliyati jarayonida an'anaviy o'qitish metodi bilan solishtirish natijasida ular o'rtasidagi sezilarli farq aniqlanib, tajriba-sinov ishlari fanlararo integratsiyalashgan sinflarni tashkil etishning yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Fanlararo bog'langan darslar o'quvchilarning fan bo'yicha bilim, ko'nikma, malaka va kompetensiyalarni egallashini ta'minlaydi, ularning ilmiy dunyoqarashini kengaytiradi, intellektual salohiyatini rivojlantiradi, shaxsini kamol toptiradi hamda ekologik tafakkurni shakllantirish orqali atrof-muhitga ongli munosabatni tarbiyalaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016. – B. 16.
2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – B. 116.
3. Abramenkova V.V. Polovaya differentsiatsiya i seksualizatsiya detstva: gorkiy vkus zapretnogo ploda // Voprosy psixologii., 2003. – № 5. – S. 103–120.
4. Azizxodjayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan, 2006.
5. Gurov V.N. Ijtimoiy pedagogik ishni tashkil qilish tajribasi // Pedagogika., 1993. – № 3.
6. Selevko K.G. Bola qiziqishlari asosida o'quv jarayonining differentsiyalashuvi. – Moskva, 1996.
7. Maandi N. Mening orzuimdagi maktab // Xalq ta'limi., 1995.
8. Egamberdiyeva N. Ijtimoiy pedagogika. – Toshkent, 2002.
9. Berdiqulov Q.G'. Zamonaviy jamiyatda xizmatlar sohasining o'rni qanday? – Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi.
10. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Milliy iqtisodiyot, 2011.
11. Xarlamov I.F. Pedagogika. – Moskva: Gardariki, 1999. – 520 s.
12. Mavlonova R.A., Rahmonjova N.H., Matnazarova K.O., Shirinov M.K., Ilafizov S. Umumiy pedagogika. – 2018-yil.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.